

SABELA II

A partir dos seguintes documentos elaboraremos unha composición de texto histórico sobre o reinado de Sabela II (1833-1868).

No 1829 Fernando VII casa con María Cristina de Borbón e ten dúas fillas: Sabela e Luísa Fernanda, pero a Lei Sálica introducida por Felipe V no 1700 impedía a sucesión no trono ás mulleres. Por iso no 1830 Fernando promulga a Pragmática Sanción, que é a derogación parcial da Lei Sálica e proclama a Sabela herdeira da súa coroa.

O seu irmán Carlos e os seus partidarios opóñense e tras a morte de Fernando no 1833, reclama a coroa ao mesmo tempo que a raíña María Cristina o fai para a súa filla. Este choque de intereses propicia o estoupido da primeira guerra carlista. Os carlistas eran de ideoloxía tradicionalista, é dicir, ultraconservadores e antiliberais que defendían a permanencia dos valores políticos, sociais e relixiosos tradicionais (anteriores á revolución liberal). Os carlistas defendían especialmente os valores católicos, o recoñecemento dos privilexios tradicionais de vascos e cataláns e o dereito a reinar en España do infante Carlos de Borbón.

A raíña convértese en rexente do reino no nome da súa filla e para asegurar os dereitos no trono desta última, busca apoios entre os sectores máis moderados e mediante pequenas reformas crea o Estatuto Real no 1834, unha Carta Outorgada na que a Coroa admitía a participación política da vella nobreza e a burguesía. Establecía a soberanía do monarca, unhas Cortes bicamerais, unha escasa participación cidadán e non contaba cos dereitos individuais nin cunha separación de poderes, polo que a maior parte dos liberais considerárono insuficiente e estaban en contra.

No 1833 decrétase a división provincial de España en 49 provincias por Xabier de Burgos. Entre xullo e agosto de 1835 producíronse numerosas revoltas, motíns e pronunciamentos de carácter popular estimulados polos liberais radicais e pola situación de guerra (vagas revolucionarias dos anos 30).

María Cristina confiou o goberno a Mendizábal, político liberal cun pasado radical que realizou numerosas reformas entre as que destacan o restablecemento das Deputacións provinciais; a supresión de todos os conventos excepto aqueles que prestaban servizos sociais; a desamortización dos bens do clero regular para obter fondos para financiar a guerra e a redención de quintas, que favorecía ás clases poderosas porque así podían librarse do servizo militar para así, debilitar ao clero (que apoiaba ao carlismo) e gañar a burguesía á causa progresista.

A actuación de Mendizábal orixinou unha forte desconfianza por parte dos sectores moderados e foi substituído en maio de 1836 por Istúriz (moderado), pero producíronse novos levantamentos ante a parálise das reformas e creáronse novas Xuntas de Goberno que proclamaron o restablecemento da Constitución de 1812 e obrigouse á raíña rexente a xurar e restaurar esta Constitución (Motín dos sarxentos da Granxa), que lle confiou o poder aos progresistas e Calatrava foi nomeado xefe do Goberno. Convocáronse Cortes constituíntes para reformar a Constitución de 1812 e manifestouse a profunda división que separaba aos moderados dos progresistas.

Os carlistas estiveron apoiados por aqueles máis afectados pola desamortización e polas provincias Vasca e Navarra, que non querían perder os seus privilexios forais, pero ante a superioridade militar dos sabelinos, optaron pola guerra de guerrillas. A partir de outubro de 1837, o bando carlista fragmentouse en dous e buscaron un acordo que puxese fin á guerra. Os partidarios dun pacto con María Cristina representados polo xeneral Maroto, asinaron en 1839 con Espartero, xeneral sabelino, o Convenio de Vergara, no que se aceptaba o mantemento dos privilexios forais e emprego dos militares carlistas a cambio de aceptar a Constitución de 1837 e recoñecer a Sabela II. Carlos de Borbón non recoñeceu o acordo, pero os carlistas remataron exiliándose a Francia.

En Galicia, o carlismo tivo unha presenza secundaria. Os guerrilleiros dedicábanse principalmente ao saqueo. No 1834 tivo lugar a derradeira xuntanza das Xuntas do Reino, deixando así de existir legalmente o reino de Galicia e no seu lugar, quedaban as catro provincias actuais.

No 1837 promúlgase unha nova Constitución elaborada por Cortes constituíntes que adopta os principios do liberalismo progresista.

A predilección da raíña rexente polos moderados fixo que os progresistas fosen desprazados no poder e o intento dos moderados de modificar as leis fixo que os progresistas, encabezados por Espartero, pretendesen establecer unha correxencia. A raíña négase a aceptar limitacións do seu poder, o que provoca a súa renuncia á rexencia e o seu exilio a Francia no 1840.

A partir de 1840 Espartero foi rexente, pero a súa desamortización do clero secular (1841) e o seu intento de reducir os privilexios de Navarra e País Vasco provocou un descontento xeral (bombardeo de Barcelona).

A mediados de 1843, os moderados e os progresistas únense e o triunfo de diversos pronunciamentos obriga a Espartero a renunciar á rexencia e a exiliarse en Londres

O novo Goberno estivo dominado polo xeneral Narváez, líder moderado, quen adiantou a maioría de idade de Sabela para que comezase o seu reinado persoal en novembro de 1843 con trece anos.

A nova raíña tiña unha escasa formación, era moi supersticiosa (tiña unha corte dos Milagres da que formaban parte o padre Claret e sor Patrocinio das Chagas) e ademais, tivo un matrimonio desgraciado co seu curmán Francisco de Asís, polo que mantiña unha vida amorosa extramatrimonial que tivo unha fonda repercusión na vida política.

A finais de 1843, os progresistas son desprazados do poder e os moderados, contando co apoio real e dirixidos por Narváez, convocan novas Cortes e promulgan a Constitución de 1845. Tras isto, os moderados continuaron modificando o sistema político nun período coñecido como Década Moderada (1844-1854). Con estes cambios pretendían favorecer as clases moderadas. Entre outros, crean a Garda Civil. Pero as reformas ocasionaron numerosas protestas.

En Galicia, os progresistas realizaron en 1846 un pronunciamento encabezado por Miguel Solís, pero as tropas sublevadas foron derrotadas e Solís e once oficiais, fusilados en Carral (Mártires de Carral).

Tamén os carlistas se sublevaron contra o goberno e en Cataluña desenvolveuse a guerra dos Matiners ou segunda guerra carlista (1846-1849), protagonizada por campesiños, a cal tivo unha dura represión.

No 1851 asínase o Concordato de Roma, para normalizar as relacións coa igrexa católica, no que se aceptan as desamortizacións a cambio do financiamento da igrexa e do monopolio ideolóxico e no ensino desta última.

No 1854, os progresistas e os moderados descontentos protagonizan o pronunciamento da Vicalvarada, encabezado por O'Donnell e cun programa (Manifesto de Manzanares), co que pretendían reformar o sistema vixente.

A raíña, atemorizada polos motíns, nomeou a Espartero xefe do Goberno e a O'Donnell ministro de Guerra. As novas Cortes elaboraron unha Constitución que non se promulgou, a de 1856 ou “non nata”, na que se limitaban os poderes da Coroa.

Os gobernos progresistas aprobaron a Lei de desamortización xeral de Madoz (1855), que consistía na expropiación e venda de bens propios e comunais, o que empeorou a vida de moitos campesiños e coa que se conseguían fondos para financiar a Lei do ferrocarril (1855) e modernizar España. Esta etapa coñécese como Bienio Progresista (1854-1856).

Pero a inestabilidade política fixo que no 1856 O'Donnell dese un golpe de estado e desprazase a Espartero no poder. Comeza así a Década Moderada ou Unionista (1856-1866). A Constitución de 1845 é restaurada e a política da Unión Liberal (moderados e parte dos progresistas), leva a cabo unha campaña de exaltación patriótica dentro e fóra da península (guerra do Pacífico entre outras).

A partir de 1866, as discrepancias entre a raíña e O'Donnell rematan cunha profunda crise política e a súa expatriación a Francia.

Narváez asume a presidencia e goberna de forma ditatorial (Bienio ultramoderado: 1866-1868).

No exilio os progresistas e os demócratas (antigos progresistas monárquicos) unen as súas forzas para derrocar a Sabela (pacto de Ostende, 1866 e pacto de Bruxelas, 1867). Tras a morte de O'Donnell, os unionistas encabezados por Serrano contactan coas forzas antiborbónicas. Pouco despois morre Narváez. A raíña estaba soa e en setembro de 1868 a revolución coñecida como Gloriosa ou Setembrina expulsa a Sabela de España.

Isto abrirá a posibilidade de configurar un novo sistema político baseado nos principios do liberalismo democrático e nos intereses das clases medias.

Como conclusión podemos dicir que todos estes cambios constantes e a inestabilidade política no reinado de Sabela nos conduciron ás que serán as bases do sistema actual.